

VERSLAG EN JAARREKENING STICHTING BIJBELS MUSEUM 2023

**VERSLAG EN
JAARREKENING
STICHTING
BIJBELS MUSEUM
2023**

INHOUDSOPGAVE

I. BESTUURSVERSLAG

1. VERSLAG VAN DE DIRECTEUR/BESTUURDER	08
2. MISSIE	12
3. TENTOONSTELLINGEN EN ACTIVITEITEN	
KEES DE KORT I IKONEN	13
EVA, SARA EN HANNA. VROUWEN VAN DE WERELD	14
EXODUS. HEDENDAAGSE KUNST, URGENTE VERHALEN	18
ZIE MIJ. DE BIJBEL IN FOTO'S	24
VOORUITBLIK PROGRAMMERING 2024	24
4. COLLECTIE	26
5. MARKETING EN COMMUNICATIE	
PROJECTCOMMUNICATIE	27
PUBLIEKSBEREIK	29
VRIENDEN	30
6. ORGANISATIE	
GEDRAGSCODES	32
DUURZAAMHEID	33
MUSEUMSTATUS	33
MEDEWERKERS	34
SAMENWERKINGSPARTNERS	34

7. RAAD VAN TOEZICHT

VERSLAG RAAD VAN TOEZICHT	37
SAMENSTELLING RAAD VAN TOEZICHT EN (NEVEN-)FUNCTIES RAAD EN DIRECTIE	40

8. FINANCIËN

EXPLOITATIE EN FINANCIERINGSMIX	43
FONDSENWERVING	43
FINANCIEEL BELEID	44
RISICOMANAGEMENT	45

DANK

49

BIJLAGE: OVERZICHT TENTOONSTELLINGEN EN ACTIVITEITEN

52

II. VERKORTE JAARREKENING

BALANS PER 31 DECEMBER 2023	56
STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2023	58
TOELICHTING OP DE JAARREKENING	59

COLOFON

65

I. BESTUURSVERSLAG

1. VERSLAG VAN DE DIRECTEUR/BESTUURDER

Als Bijbels Museum willen we een maatschappelijke bijdrage leveren. En dan met name op het gebied van zingeving. In een maatschappij waarin (technologische) ontwikkelingen steeds sneller lijken te gaan, brengen mensen steeds meer tijd 'virtueel' door. Nieuwe generaties groeien op zonder gedeeld wereldbeeld en zonder gezamenlijke mythen, verhalen en rituelen: iedereen moet voor de antwoorden op de grote levensvragen zelf op zoek. Daar is op zichzelf niets mis mee, in tegendeel. Maar hoe vaak worden we – thuis, op school, tijdens onze studie, werk of in gesprekken met vrienden of familie – uitgedaagd of uitgenodigd om dit onderzoek daadwerkelijk vorm te geven? Wanneer in ons leven krijgen we er 'tools' voor aangereikt?

In onze westerse samenleving speelt het cognitieve al decennia de hoofdrol. Al jong staat cognitie centraal en is er weinig serieuze aandacht voor onze verhouding tot de natuur, voor kunst, muziek, levensbeschouwing en filosofie. Deze focus op de linkerhersenhelft is onmiskenbaar debet aan een eenzijdige maatschappij, waarin de aandacht van de massa gericht is op economische groei en materialisme ten koste van mens, dier en planeet.

Als nomadisch museum stellen we kunst in onze tentoonstellingen centraal. Kunst – beeldtaal – kan de balans herstellen. Kan ons nieuwe ervaringen brengen en ons met andere ogen naar de wereld om ons heen laten kijken. Liefst met 'multi focus', ofwel meerstemmige perspectieven.

Het Bijbels Museum zoekt met zijn tentoonstellingen naar landelijke spreiding. Dat lukt niet ieder jaar, maar nemen we de 21 locaties waar we de afgelopen zes jaar hebben mogen presenteren in ogenschouw, dan komen we een eind. In 2023 hebben we weer aan die spreiding bijgedragen.

Toen het jaar begon, was de tentoonstelling *Kees de Kort | Ikonen. Christelijke feestdagen in beeld* net geopend in Stadhuismuseum Zierikzee. De tentoonstelling was een herneming van een vanwege de laatste lockdown vroegtijdig gesloten expositie. Onbedoeld werd het een eerbetoon aan Kees de Kort, die in augustus 2022 overleed. Zijn werk gecombineerd met bijzondere ikonen uit het Ikonenmuseum Kampen, was tot en met Pinksteren in Zeeland te zien.

In maart presenteerden we de nieuwe fototentoonstelling *Eva, Sara en Hanna. Vrouwen van de wereld*, die we samen met fotograaf Caroline Waltman maakten. De tentoonstelling vond plaats in Fotogalerie De Gang in Haarlem, midden in een drukke winkelstraat in hartje stad. In het najaar openden we hem opnieuw, en wel in de Openbare Bibliotheek in Amsterdam.

Eind maart opende de langverwachte tentoonstelling *EXODUS* in Buitenplaats Doornburgh in Maarssen, waar in de herfst van 2022 zoveel kunstenaars werk voor hadden ingestuurd. We konden de tentoonstelling, met 28 hedendaagse kunstwerken, een half jaar tonen.

In de herfst waren we ook zichtbaar met de fototentoonstelling *Zie mij. De Bijbel in foto's* in de Grote Kerk te Amersfoort. Het was de achtste locatie waar we deze tentoonstelling mochten presenteren. In 2024 staan er nog twee nieuwe locaties gepland.

In Zierikzee, Haarlem, Maarssen, Amsterdam en Amersfoort samen, brachten we met onze exposities minimaal 25.153 mensen op de been. In Haarlem, Maarssen en Amsterdam organiseerden we verschillende verdiepende activiteiten bij de tentoonstellingen. Eén ervan licht ik in deze inleiding graag uit: bezoekers in Maarssen konden deelgenoot zijn van een Winti-ceremonie die op verzoek van deelnemend kunstenaar Jaasir Linger bij zijn kunstwerk werd georganiseerd. Het was een bijzondere en ontroerende bijeenkomst met na afloop een gezellige nazit met een Surinaams hapje en drankje.

We genereerden het voorbije jaar veel positieve media-aandacht, met name voor *EXODUS*. Dat ging niet vanzelf, en juist daarom zijn we er trots op dat het ons lukte met onze missie in zoveel (print-, online en RTV-) media te verschijnen.

Eind september, vlak voor het laatste weekend dat *EXODUS* te zien was voor publiek, werd één van de beelden uit de tentoonstelling moedwillig zwaar beschadigd door een bezoeker. Het betrof een stoet godinnenbeeldjes (Asjera's) van kunstenaar Marieke Ploeg. De vernielster handelde uit religieuze motieven. Ook voor deze grensoverschrijdende actie was veel media-aandacht.

Het compacte, vaste team van het Bijbels Museum bleef in 2023 stabiel. Vanwege het grote project *EXODUS* waren in 2023 vier stagiaires bij het museum betrokken, die ieder vier tot vijf maanden bleven.

In de samenstelling van de raad van toezicht vonden in 2023 meerdere wijzigingen plaats. We namen afscheid van Linda Nooitmeer, die we zeer hartelijk bedanken voor haar inzet de afgelopen anderhalf jaar. Aan het eind van het jaar namen we afscheid van voorzitter Manuela Kalsky en lid en vertrouwenspersoon Babette Aalberts. Dank aan beiden voor hun actieve betrokkenheid en grote inzet voor het Bijbels Museum gedurende de afgelopen zes jaren. We verwelkomden Henry Battjes en (vanaf 1 januari 2024) nieuwe voorzitter Ida Overdijk. Het team is verheugd over deze benoemingen en wenst Henry Battjes en Ida Overdijk veel inspiratie toe bij het vervullen van hun rollen de komende jaren.

Concluderend kan 2023 voor het Bijbels Museum worden getypeerd als vruchtbaar, met een rijk en meerstemmig tentoonstellingsprogramma op verschillende plekken in het land, ontroerende en prikkelende kunst en een sterke profilering van het museum in de media. Langs deze weg dank ik, mede namens de raad van toezicht en mijn collega's, alle fondsen en partners die actief aan dit resultaat hebben bijgedragen.

Carolien Croon
directeur/bestuurder

The Weather Forecast van Roosje Verschoor (boven) en *Civilisation* van Gurt Swanenberg uit de tentoonstelling *EXODUS*. Hedendaagse kunst, urgente verhalen.

2. MISSIE

Het Bijbels Museum is een nomadisch museum dat voor deze tijd relevante verhalen deelt met een zo groot en divers mogelijk publiek. Verhalen over zingeving, bezinning en bezieling, die mensen inspireren. We doen dat met (reizende) tentoonstellingen en activiteiten die we zelf of met coproducten ontwikkelen en produceren. We presenteren ons werk samen met partners op verschillende plekken in het land, als 'museum-in-een-museum', in monumentale kerken en publieke gebouwen. De tentoonstellingen hebben altijd een relatie met de Bijbel, een Bijbelverhaal of een Bijbels thema. Vaak raken ze aan het gedachtengoed van meerdere religies tegelijk. We nodigen geregeld kunstenaars uit om nieuw werk voor ons te maken. Met onze exposities willen we de bezoeker in het hart raken, zachtmoedig confronteren, inspireren en bemoedigen.

3. TENTOONSTELLINGEN EN ACTIVITEITEN

Kees de Kort | Ikonen. Christelijke feestdagen in beeld

Stadhuismuseum Zierikzee
22/12/2022 - 29/5/2023

De reprise in Stadhuismuseum Zierikzee van *Kees de Kort | Ikonen. Christelijke feestdagen in beeld* was te zien tot en met Pinksteren 2023. De tentoonstelling combineerde traditionele ikonen met gouaches van kunstenaar Kees de Kort (1934–2022) over de geboorte van Jezus, Pasen, Hemelvaart en Pinksteren. De geëxposeerde werken zijn afkomstig uit de serie Bijbelverhalen waarmee De Kort vanaf 1964 nationaal en internationaal grote faam verwierf.

Kees de Kort | Ikonen is ontwikkeld in co-productie met het Ikonenmuseum Kampen en was eerder daar en in Amsterdam te zien. Het Stadhuismuseum Zierikzee ontwikkelde bij de tentoonstelling een kijkwijzer gericht op een jong publiek.

v Pinksterfeest (copyright Kees de Kort)

Eva, Sara en Hanna. Vrouwen van de wereld

Haarlem, Fotogalerie De Gang
13 januari t/m 2 april 2023
Amsterdam, OBA Oosterdok
1 september 2023 t/m 10 maart 2024

Begin 2023 openden we midden in het winkelhart van Haarlem de fototentoonstelling *Eva, Sara en Hanna. Vrouwen van de wereld*, op verzoek van Fotogalerie De Gang en gecureerd door kunstenaar Caroline Waltman en het Bijbels Museum. In de tentoonstelling geeft Waltman Bijbelse vrouwen een gezicht. Foto's van vrouwen van alle leeftijden en uit alle werelddelen, worden afgewisseld met foto's van landschappen, stillevens en details die elkaar via beeldrijm versterken. In de tentoonstelling zijn ook twee werken opgenomen van *The Infographic Bible* van de Britse graficus Karen Sawrey.

Van 1 september tot en met 31 december 2023 was *Eva, Sara en Hanna* te bezoeken in de grootste openbare bibliotheek van Nederland: OBA EXPO aan het Amsterdamse Oosterdok. Bij de tentoonstelling organiseerden we diverse nevenactiviteiten.

Opening en activiteiten Haarlem

Fotogalerie De Gang organiseerde voorafgaand aan de tentoonstelling de essaywedstrijd *Wie was Eva?* en selecteerde daaruit een 'top 3' met één winnaar: Wouter Rozeman. De drie genomineerden werden in het zonnetje gezet tijdens de opening. Rozeman droeg zijn essay voor.

De drukbezochte officiële opening in Haarlem werd verricht door schrijver/fotjournalist Merel Bem, met een muzikaal optreden door twee jonge musici. Lunchroom De Wereld van Jansje verzorgde de catering met hapjes, geïnspireerd op groenten uit het Heilig Land en biertjes 'gebrouwen door vrouwen'.

Fotogalerie De Gang organiseerde op 17 februari een uitverkochte *Tafel van Veel*: een driegangendiner waarbij onze directeur Carolien Croon en kunstenaar Caroline Waltman introducties gaven op de tentoonstelling en tussen gangen door met de deelnemers spraken.

Op internationale vrouwendag, 8 maart, organiseerde Bijbels Museum een speciale avond over het vrouwelijke aspect in de mannelijke psyche, onder de titel *Anima: Het vrouwelijke in de man*. Minne van Woersem, Jungiaans therapeut en ademcoach, vertelde hoe zijn werk als Jungiaans analist hem leidt naar meer verbinding, verdieping en bezieling. Tijdens deze bijzondere avond sprak Van Woersem ook uitgebreid met de circa 45 toehoorders.

vv *Tafel van Veel*. Kunstenaar Caroline Waltman in gesprek met een gast.

v Opening van de tentoonstelling *Eva, Sara en Hanna. Vrouwen van de wereld* in Fotogalerie De Gang.

Opening en activiteiten Amsterdam

Bijbels Museum organiseerde ook in OBA een aantal evenementen. Op 1 september interviewde Carolien Croon Karen Sawrey en Caroline Waltman bij de opening. Aansluitend las dichteres Iduna Paalman voor uit eigen werk. OBA verzorgde een fijne borrel met hapjes voor de circa honderd gasten.

Animus: Het mannelijke in de vrouw stond op 28 september 2023 centraal tijdens een lezing in OBA Forum door Jungiaanse diepte-therapeuten Mireille Steenkamer en Bouchra Arbaoui over Carl Jungs 'animus'. Beiden spraken over de vraag hoe de Jungiaanse psychologie de vrouw van nu kan helpen in hedendaagse persoonlijke en maatschappelijke uitdagingen. Er waren 37 aanwezigen.

Op 27 oktober organiseerde Filosofisch Café Felix & Sofie op uitnodiging van Bijbels Museum *Verhalen voor een andere wereld. Van feministische fantasy tot historisch perspectief*. Alrun Bernhard leidde dit gesprek met filosoof Eveline Groot, dichtster Maartje Smits en mensen in de zaal. Er waren zo'n dertig deelnemers. Filosoof Roos Slegers was door ziekte helaas verhinderd.

> Tentoonstelling *Eva, Sara en Hanna* in OBA EXPO.

EXODUS, Hedendaagse kunst, urgente verhalen

Maarsse, Buitenplaats Doornburgh
24 maart 2023 – 24 september 2023

In de herfst van 2022 startte Bijbels Museum het project *EXODUS*, georganiseerd in samenwerking met Buitenplaats Doornburgh, centrum voor kunst en wetenschap te Maarsse.

In *EXODUS*, het tweede Bijbelboek, leidt Mozes in opdracht van God zijn volk uit de slavernij van Egypte. Het verhaal kent veel thema's die ook vandaag maatschappelijk en individueel urgent zijn: vrijheid en bevrijding, onderdrukking, slavernij, vluchten naar 'het beloofde land', leiderschap, identiteit, geloof, hoop en vertrouwen. Mozes is bovendien een belangrijk personage in de heilige boeken van joden, christenen en moslims.

Open Call

Een kunstwedstrijd, de *Open Call EXODUS*, vormde de basis van het project. Er was een breed samengestelde curerende commissie bestaande uit voorzitter Yuki Kho en leden Raul Balai, Carolien Croon, Joanna van Dorp, Rikko Voorberg en Onno Zijlstra. *EXODUS* had een neutrale eigen projectstijl, inclusief key visual, speciale projectwebsite en campagne. Bureau OVERHAUS leverde de ontwerpen, team Bijbels Museum deed de productie.

Het aantal inzendingen overtrof alle verwachtingen. De curerende commissie beoordeelde uiteindelijk 707 kunstwerken van ruim 550 kunstenaars en selecteerde ruim zestig werken. Deze werden vanaf half oktober 2022 gepresenteerd als online

tentoonstelling. De selectie gaf een mooi beeld van de diversiteit, artistieke kwaliteit en zeggingskracht van het ingezonden werk. De projectwebsite www.EXODUS.nu bood daarbovenop inspiratie aan kunstenaars en in spiritualiteit geïnteresseerd publiek met een serie van zes podcasts: de *EXODUS Files*. Hierin praten theaterdirecteur en curator Jörgen Tjon A Fong en publiekstheoloog Janneke Stegeman met elkaar en met gasten over de actuele betekenis van de verhalen uit *EXODUS*. Te gast waren Senad Alic (kunstenaar en initiator van culturele projecten), Marrit Jellema (auteur en *spoken word artist*), Linda Nooitmeer (bedrijfseconoom/voorzitter bestuur NiNsee), Marianne van Praag (rabbijn in de Liberaal Joodse Gemeente te Den Haag) en Mehmet Yamali (woordvoerder van de Fatih Moskee Amsterdam).

29 kunstenaars

Het jaar 2023 startte met het naar buiten brengen van de makers van de voor de fysieke tentoonstelling geselecteerde werken: Mario Sergio Alvarez, Fatima Barzngé, Bernardo Beirão en Zhixin Liao, Celine van den Boorn, Airco Caravan, Anook Cléonne, Sam Drukker, Loes Groothuis, Antonio Jose Guzman, Himmelsbach, Esther Hoogendijk, Marcha van den Hurk i.s.m. makers van de Pauluskerk Rotterdam, Szu-Han Lin, Jaasir Linger, Mehdi Mashayekhi, Joyce Overheul, Marieke Ploeg, Sybren Renema, Thom van Rijckevorsel, Hanan Saif, Eva Spierenburg, AnneMarie van Splunter, Gurt Swanenberg, Roosje Verschoor en Alydia Wever. Werkend in zeer diverse kunstdisciplines, verbeeldde zij in 28 werken de hedendaagse betekenis van thema's of verhaallijnen uit het Bijbelboek *EXODUS*. Een aantal werken was nieuw of moest nog gemaakt worden. Drie *artists in*

^ Tentoonstelling *EXODUS* met op de voorgrond *Rootpanels* van Esther Hoogendijk en in het verschiep *Not Leave But Remain* van Szu-Han Lin.

residence mochten bovendien in Buitenplaats Doornburgh onderzoek doen naar nieuw te vervaardigen kunstwerken en deze vervolgens ontwerpen en uitvoeren: Monika Dahlberg, Wianda Keizer en Cecilia Rebergen. Ook hun werken maakten deel uit van de tentoonstelling in Buitenplaats Doornburgh.

Artistieke kwaliteit

De coproducenten kijken met trots terug op de tentoonstelling. De artistieke kwaliteit was hoog en de werken zeer divers: van videokunst, fotografie en textiel tot schilderkunst, keramiek en werk op papier. Ook waren er installaties van onder andere papier maché, zout en mixed media. De makers hadden diverse culturele achtergronden en kwamen uit verschillende delen van het land. De buitenplaats bood hun werk voldoende ruimte om zelfstandig te stralen en

tegelijktijd werkten de werken op elkaar in. Ook was er sprake van een mooi samenspel tussen de kunst en de architectuur van Buitenplaats Doornburgh. *Het Parool* schreef: "Constante is de kwaliteit van de individuele werken, die goed tot hun recht komen in de gang met kloostercellen rondom een heerlijk bloeiende binnentuin." *EXODUS* had diepgang en impact. De maatschappelijke urgentie spatte van veel werken af. *De Volkskrant* noemde de tentoonstelling "even tijdloos als actueel". Publiek was lovend: "Erg genoten van de tentoonstelling. Geraakt door de verhalen en de beelden", "Verpletterend" en "Prachtige tentoonstelling. Rijkdom aan beelden en mooie, inspirerende teksten".

Ook was iedereen erg te spreken over het tentoonstellingsontwerp. Een kunstenaar gaf na afloop zelfs aan dat zijn kunstwerk "nooit

beter tot zijn recht" kwam dan nu. Een bezoeker schreef: "Chapeau! Ontroerend mooi. Locatie plus tuin, een sprookje." De leesbaarheid van de bijschriften bij de kunstwerken was voor verbetering vatbaar, al gaven enkele bezoekers aan dat de subtiliteit ervan juist bijdroeg aan de aandacht voor de kunstwerken.

Community building

Bijzonder aspect bij *EXODUS* was de focus op *community building* bij de deelnemende kunstenaars. Gedurende het proces kwamen kunstenaars en de teams van de coproductanten op meerdere momenten bijeen om elkaar te ontmoeten en samen te werken. Dit zorgde voor veel synergie in de groep. Kunstenaars gaven na afloop aan met "een heel goed gevoel" terug te kijken op de tentoonstelling en omschreven de samenwerking als een "warm bad". "De combinatie van bevologenheid, enthousiasme, warmte, liefdevol én professionaliteit als team" werd gewaardeerd. "Veel aandacht voor de kunstenaars zelf", "Open, easy to reach, meedenkend, snel schakelend, efficiënt" waren enkele andere reacties. Kunstenaars gaven aan dat zij relevante nieuwe contacten legden, zoals met curatoren over toekomstige projecten en tentoonstellingen. In sommige gevallen leidde de tentoonstelling tot atelierbezoeken en zelfs tot verkopen aan collega-musea.

Opening

De feestelijke opening van *EXODUS* vond plaats op donderdag 23 maart in de kapel van Buitenplaats Doornburgh. Er waren ruim 250 gasten aanwezig. Na diverse sprekers zong Bernardo Beirão, die de muziek componeerde en inzong voor de in de tentoonstelling gepresenteerde video-installatie van

Zhixin Liao. Daaropvolgend opende Mardjan Seighali, voorzitter van het Humanistisch Verbond, de tentoonstelling officieel. Kunstenaar Marcha van den Hurk kwam met een busje co-creators van de Pauluskerk Rotterdam. De sfeer was goed en iedereen was erg enthousiast.

Activiteiten

Artist Talks

Tijdens deze openbare gesprekken was er ruimte om dieper in te gaan op de achtergrond van en diversiteit aan verhalen in de tentoonstelling. Zo sprak:

- ▶ Rikko Voorberg met Himmelsbach en Alydia Wever
- ▶ Raul Balai met Jaasir Linger en Joyce Overheul
- ▶ Janneke Stegeman met Antonio Jose Guzman en Monica Dahlberg
- ▶ Lieneke Hulshof met Eva Spierenburg en Cecilia Rebergen.

Jaasir Linger verwelkomde veel Surinaamse bezoekers die speciaal voor hem en de inwijding van zijn kunstwerk door Winti-priesteres Marian Markelo, naar de Buitenplaats waren afgereisd. De Winti-ceremonie was indrukwekkend en maakte veel emoties los bij de aanwezigen. Er werd nagepraat onder het genot van Surinaamse hapjes.

Mee-maakdagen Marieke Ploeg

Kunstenaar Marieke Ploeg wilde met haar kunstwerk *Asjera's terugkeer* – een stoet van circa tweeduizend godinnenbeeldjes van klei – het 'vrouwelijke goddelijke' terugbrengen in het collectieve bewustzijn. De godinnenbeeldjes dienden als *conversation piece*: kan het goddelijke mannelijk en vrouwelijk zijn in één? Haar sociale sculptuur kwam deels via *crowdfunding* en met hulp van 250 vrijwilligers tot stand tijdens zogeheten

'mee-maakdagen' in Mariekes atelier (37x) en op de Buitenplaats (3x).

Rondleidingen en overige activiteiten

Er waren vele rondleidingen: maandelijks door een deelnemende kunstenaar, wekelijks door educatoren van de Buitenplaats voor algemeen publiek en acht keer door Carolien Croon voor stakeholders. Diverse musea en partners kwamen met hun medewerkers naar *EXODUS*: Fenix Rotterdam, museum Beelden aan Zee, Paleis Soestdijk en de kunstcommissie van het ziekenhuis in Alkmaar. Schilder Sam Drukker gaf op 7 juli – in samenwerking met MUZE, Kunstplatform van AVROTROS – een lezing met als thema 'Verdriving uit het Paradijs', naar aanleiding van zijn bijdrage *Man met Koffer*. Op 13 september vond 'Art Meat' plaats, georganiseerd door Art Utrecht, een platform van Utrechtse galeriehouders, kunstenaars, kunstinstellingen en ondernemers in de culturele sector. Tijdens deze netwerkbijeenkomst kregen deelnemers een rondleiding en verzorgde Cecilia Rebergen een *talk* over haar residentie. Bijzonder en ontroerend was het bezoek van een terminaal zieke man via de Wens Ambulance Nederland. Hij werd in zijn bed door de kloostergangen gereden voor een privéronleiding.

Onderwijs

Op verzoek van de Vrije School in Zeist gaf onze voormalig stagiair en kunstdocent Joanne Meijer een gastles over *EXODUS* aan 62 eindexamenleerlingen. In de zomer bracht een groep kinderen van de Talent Academy, een naschoolse tekenschool voor vier- tot twaalfjarigen, een bezoek aan de tentoonstelling.

^ Een voorraad Asjera's in het atelier van Marieke Ploeg.

^ Kotomisi's – vrouwen in traditionele Creools-Surinaamse kledij – te gast bij de Winti-ceremonie in Buitenplaats Doornburgh.

Kunstenaar Celine van den Boorn geeft een rondleiding door *EXODUS*.

Tentoonstelling EXODUS in Buitenplaats Doornburgh met links Asjera's terugkeer van Marieke Ploeg; rechts van boven naar beneden *Flow, proceed* van Cecilia Rebergen, *Salina* van AnneMarie van Splunter en *Spheres of fire* van Antonio Jose Guzman.

Resultaten activiteiten

Het uitgebreide activiteitenprogramma bood extra verdieping en werd door bezoekers zeer gewaardeerd. De bezoekcijfers voor de activiteiten varieerden sterk. De rondleidingen door kunstenaars en 'meeaakdagen' waren telkens uitverkocht en ook voor de lezing van Sam Drukker was veel belangstelling. De *Artist Talks* waren minder populair. Daarom nodigden we op de dag zelf ook museumbezoekers uit om de *talks* bij te wonen. Zo ontstonden verrassende ontmoetingen en mooie inzichten.

Podcastserie EXODUS de expo

Lotte van Gaalen en Babette Rijkhoff maakten een vierdelige podcastserie waarin zij vier kunstwerken uit de tentoonstelling op een thematische manier verbinden met min of meer herkenbare situaties uit het dagelijks leven. Zo spreekt hun podcastgast en voormalig gedetineerde Niel over hoe het werkelijk voelt om vrij te zijn, naar aanleiding van het kunstwerk van Marcha van der Hurk en de makers uit de Pauluskerk. Priesteres Marian Markelo vertelt over haar besluit om op haar veertiende het Winti-geloof te onderzoeken en afscheid te nemen van de christelijke kerk. Ze refereert aan het kunstwerk van Jaasir Linger. Feministisch theoloog Berthe van Soest neemt een Asjera-beeldje mee naar de Extinction Rebellion-demonstratie op de A12. En het kunstwerk van Medhi Mashayekhi gaf aanleiding tot een gesprek met Sarah Safi Harb over 'thuis', heimwee en wortelen in een nieuwe cultuur. De **podcastserie EXODUS de expo** is te vinden op Spotify en vele andere podcastplatforms.

Zie mij. De Bijbel in foto's

Sint Joriskerk, Amersfoort
12 september t/m 28 oktober 2023

De fototentoonstelling *Zie mij. De Bijbel in foto's*, met werk van beeldend kunstenaar Caroline Waltman, was sinds 2017 al op acht verschillende locaties te zien. Vanaf 12 september presenteerden we de expositie in de Sint Joriskerk in Amersfoort. In totaal bezochten 2.201 volwassenen de expositie. Ook kwamen er 337 kinderen, voornamelijk in schoolverband.

Vooruitblik programmering 2024

- ▶ *Zie mij. De Bijbel in foto's* reist in 2024 nog naar de Bergkerk in Deventer. We sluiten de tentoonstelling in de zomer van 2024, op herhaald verzoek van Friese vrienden van het museum, af in de Groate Kerk in Sint Jacobiparochie.

In mei 2023 zijn we gestart met de ontwikkeling van twee nieuwe tentoonstellingen:

- ▶ *Uit het paradijs* (werktitel), een coproductie met Museum Krona voor vertoning daar van oktober 2024 tot en met maart 2025 en in Museum Klooster Ter Apel van april tot november 2025.
- ▶ De tweede tentoonstelling *No Time To Despair* (werktitel), in samenwerking met Kunstlinie Almere en NDSM FUSE in Amsterdam, opent voor publiek in februari 2025.

Sint Joriskerk
Amersfoort

De Bijbel in foto's
12.09 – 28.10.2023

Een productie van
BIJBELS MUSEUM

De tentoonstelling kwam tot stand dankzij financiële steun van Mondriaan Fonds, Vermeulen Brauckman Stichting, Stichting Rotterdam, ABN AMRO Cultuurfonds, Rita en Rudolf Boon-Schillingfonds, Doopsgezind Predikfonds Haarlem, M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting, Fonds A.H. Martens van Seevenhoven, Fonds 1818 en Fonds Kerk en Wereld.

4. COLLECTIE

Het Bijbels Museum heeft na het ontzameltraject uit de periode 2018-2020 nog vier objecten in collectie. Het betreft een plafonddoek van Jacob de Wit, dat zich in het voormalige museum pand aan de Herengracht bevindt. Het is in langdurig bruikleen gegeven aan Stadsherstel NV, de nieuwe eigenaar van het pand, onder de voorwaarde dat het werk in het pand zichtbaar blijft voor een algemeen publiek.

Het tweede object is eveneens vervaardigd door Jacob de Wit en betreft *Mozes kiest de 70 oudsten* (olieverf op doek). Het bevindt zich in een extern depot. Het werk *Biddend Echtpaar* van Cornelis van Cuylenburgh heeft een plek in de bibliotheek van het Bijbels Museum. En de door Dirck Jansz van Santen ingekleurde Keurbijbel is in langdurig bruikleen gegeven aan de VU/Bijzondere collecties en wordt door de VU gebruikt voor onderzoek en onderwijs.

> *Biddend echtpaar* van Cornelis van Cuylenburgh (detail) is een van de vier objecten die Bijbels Museum nog in collectie heeft.

5. MARKETING EN COMMUNICATIE

Projectcommunicatie

2023 was een jaar van oogsten. Er was grote zichtbaarheid voor het Bijbels Museum. Vrijwel alle openingen werden goed bezocht en de media toonden veel interesse in ons *signature event*, de tentoonstelling *EXODUS*. We konden zonder terughoudendheid samen met onze partners live publiek ontvangen en inspiratie blijven bieden.

Het jaar begon met *Eva, Sara en Hanna*, toen te zien in de op social media zeer actieve Fotogalerie De Gang in Haarlem. Er waren diverse nieuwsitems, onder andere op *NH Nieuws*. *Fotoblad Kiekie Magazine*

wijdde een special van acht pagina's aan de tentoonstelling.

Rond maart startte de campagne voor *EXODUS*, eerst gericht op *free publicity* en rond de zomer meer op betaalde promotie. Lize Kraan en Petra Katanic fotograferden de tentoonstelling, stagiaires zorgden voor filmpjes achter de schermen, pers en publiek werden uitgenodigd. Affiches, on- en offline flyers en advertenties werden verspreid, posts geplaatst en radio-advertenties ingesproken en uitgezonden. *De Volkskrant* plaatste in het eerste weekend een grote bespreking. Rond de zomer hadden (bijna) alle grote kranten enthousiaste stukken

geplaatst. Twee voorbeelden: “Van migratie en ontheemding tot de innerlijke reis: expo ‘EXODUS’ toont de eigentijdse tocht naar het Beloofde Land” (Sarah van Binsbergen, *de Volkskrant*) en “Expositie ‘EXODUS’ toont macaber Happy Meal van schedels en boten” (Paola van de Velde, *De Telegraaf*). Ook enkele tijdschriften plaatsten grote stukken. Zo kopte *Hollands Glorie* in juni 2023 met “Verrassing aan de Vecht” en *Museumtijdschrift* in diezelfde maand met “Van golfslagbad tot de verstoten vrouw van God”. Ook radio en tv besteedden aandacht aan de tentoonstelling. Joanna van Dorp en Carolien Croon waren te gast bij NPO Radio 1 voor *De nacht van EO* (17 mei 2023) en het enthousiasme van Bart Rutten in *Nu te zien!* (AVROTROS TV, 25 augustus) zette veel mensen aan tot een bezoek.

Een snaar geraakt

Aan het eind van de tentoonstelling ontkende zich een kleine media-storm. Het werk van Marieke Ploeg riep veel positieve reacties en media-aandacht op. De als *conversation pieces* gratis beschikbaar gestelde extra godinnenbeeldjes waren niet aan te slepen. Mede daardoor besloot Ploeg in samenspraak met de coproductanten dat in het laatste weekend alle beeldjes uit de installatie zelf door bezoekers meegenomen mochten worden. Het persbericht hierover werd onder andere door het *Nederlands Dagblad* en *de Telegraaf* opgepikt. Er ontstond een levendige discussie in de media, samen te vatten als: *conversation piece* of afgodsbeeld?

Op vrijdag 22 september 2023 vernielde een 81-jarige vrouw uit Enschede met voorbedachten rade een deel van het kunstwerk om religieuze redenen. De directeurs van

Bijbels Museum en Buitenplaats Doornburgh gingen direct naar de locatie, boden nazorg aan de kunstenaar en museummedewerkers en deden aangifte. Er volgden twee besluiten: 1. Het kunstwerk werd niet hersteld, de kapotte Asjera’s werden voor het allerlaatste tentoonstellingsweekend integraal deel van de installatie, 2. We gingen prudent met deze zaak om.

Coproductanten en kunstenaar wilden niet polariseren en hadden in het allerlaatste weekend geen behoefte aan ‘ramptoeristen’. Er werd daarom geen persbericht verstuurd. Wel werd dagblad *Trouw* uitgenodigd om verslag te doen van de (reacties op de) ‘weggeefactie’ en het vernielde kunstwerk. Een aantal media nam dit bericht over. Zes dagen na de vernieling publiceerde het *Nederlands Dagblad* een weinig kritisch interview met de vernielster, dat voor veel extra media-aandacht zorgde: Carolien Croon was te gast bij *Nieuwsweekend* van Omroep Max, Janneke Stegeman sprak met *OVT Radio*. Op X ontstond een gesprek waarin vooral de theologische implicaties van het kunstwerk aan bod kwamen. Op Facebook werd met name de positie van het Bijbels Museum op de korrel genomen vanwege ‘een on-Bijbels kunstwerk’. Tientallen mensen richtten zich, via mail of telefoon, rechtstreeks tot het museum en de kunstenaar, zowel met steunbetuigingen als met verwensingen. De vernieling van het werk toonde aan dat er een snaar was geraakt.

Tijdens het laatste weekend in Buitenplaats Doornburgh kwamen tientallen bezoekers – en zeker niet alleen vrouwen – hun steun betuigen aan Ploeg en de organisatoren. Het kunstwerk beantwoordde aan een behoefte. Beide organisaties ervoeren als

nasleep van deze vernieling grote bezorgdheid omtrent de veiligheid van werknemers, kunstenaars en de door hen gemaakte kunst.

CRM-systeem

Net als in 2022 is er in 2023 hard gewerkt aan het opschonen van het databasesysteem voor vrienden, pers en relaties. Ook is een start gemaakt met het analyseren van het geefgedrag van vrienden. Het was de opmaat naar het meer gediversifieerd benaderen van deze belangrijke stakeholders, waarover meer in de paragraaf Vrienden.

Publieksbereik

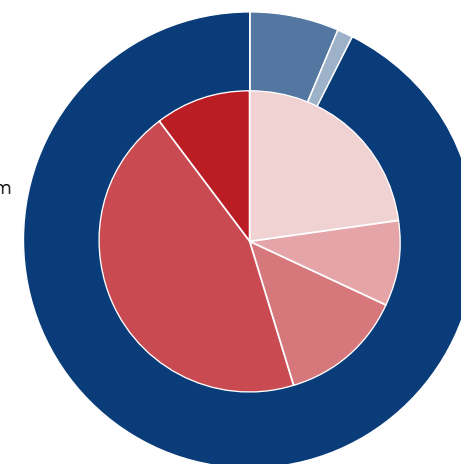
Over de drempel

De cijfers van het Bijbels Museum betreffen altijd onze minimale aantallen bezoekers. Informatie over hun herkomst en doelstelling is beperkt. Het museum presenteert zijn werk bij zeer uiteenlopende partners waarvan de beschikbare publieksgegevens per locatie verschillen. Soms is de entree gratis en ontbreekt een meetinstrument, soms doet men uitgebreid publieksonderzoek, soms verzamelt men postcodes van bezoekers. Zo telde Fotogalerie De Gang in Haarlem wel de bezoekers tussen 13.00-17.00 uur maar niet die tussen 10.00-13.00 uur. Zeker is dat in 2023 ten minste 25.153 mensen een tentoonstelling van het Bijbels Museum bezochten. Via de diverse online media bereikte het Bijbels Museum minstens een miljoen views.

Publieksbereik Bijbels Museum 2023

Fysiek bezoek

■	Kees de Kort <i>Ikonen</i> , Zierikzee	5.713
■	<i>Eva, Sara en Hanna</i> , Haarlem	2.317
■	<i>Eva, Sara en Hanna</i> , Amsterdam	3.296
■	<i>EXODUS</i> , Maarssen	11.064
■	<i>Zie mij</i> , Amersfoort	2.538

Online bereik

Aankondigingen van tentoonstellingen worden altijd gedeeld via zowel onze eigen kanalen als via de websites, e-nieuwsbrieven en sociale media van de presentatielocaties en deelnemende kunstenaars. Zo bracht Buitenplaats Doornburgh maandelijks een e-nieuwsbrief uit en was Fotogalerie De Gang zeer actief op social media. Alle kunstenaars uit *EXODUS* kregen een gepersonaliseerde online banner voor verspreiding binnen hun eigen netwerk en gebruikten die ook. Deelnemers aan de online tentoonstelling maakten daar op hun social media vaak trots gewag van. Het totale bereik van onze producten via social media is kortom groot én lastig te meten.

Het Bijbels Museum is aanwezig op Facebook, Instagram, LinkedIn, Youtube en sinds 2023, op Spotify. Op 2 maart plaatsten alle deelnemers het campagnebeeld van *EXODUS* als startschot voor de campagne. Daarna werd minimaal drie keer per week gepost. Het aantal volgers steeg op alle kanalen; het bereik op Instagram groeide met vijftig procent waarvan tachtig procent via ads, dat op Facebook met honderdvijftig procent waarvan circa dertig procent via ads. In 2023 is met *EXODUS* voor het eerst uitgebreid online geadverteerd via DPG-Media. In de eerste tranche stond het activiteitenprogramma centraal. Omdat dit nauwelijks tot conversie leidde, wijdden we de volgende bannerseries aan de expositie zelf. Ook werkten we voor het eerst met twee *influencers*, de Kunstmeisjes en The TittyMag (Cathelijne Blok). Al met al werden online circa 800.000 views bereikt, met buitengewoon positieve CTR-resultaten, met een gemiddelde van 0,75 procent (benchmark 0,50 procent).

Ook het aantal volgers op andere kanalen steeg; via LinkedIn en Youtube organisch. Het aantal abonnees voor de e-nieuwsbrief (zes edities in 2023) steeg licht (circa 2.200). Het aantal mensen dat deze mails opende, steeg wel tot ruim 46 procent, ver boven het gemiddelde van dit platform. Om het bereik van de podcasts te vergroten, is een gespecialiseerde marketeer ingeschakeld met als resultaat dat *EXODUS de expo* bij [podcast-luisteren.nl](https://www.podcast-luisteren.nl) en [deezer.com](https://www.deezer.com) op de #1 positie werd uitgelicht op de homepage. Eind 2023 waren de diverse afleveringen 3.445 keer beluisterd. Omdat de podcasts duurzaam zijn, komen er wekelijks nieuwe luisteraars bij. Ook nu nog, royaal na het afronden van de tentoonstelling.

Vrienden

Duizenden mensen steunen het Bijbels Museum al decennialang met vrije en periodieke schenkingen. Zij zijn daarmee onmisbaar voor het voortbestaan van de organisatie. Deze, veelal wat oudere, vrienden voelen zich verbonden met onze historie en missie. Wij inspireren hen graag en betrekken hen regelmatig bij wat we doen. Het aantal vrienden neemt af door natuurlijk verloop en het feit dat jonge mensen eerder opteren voor eenmalige giften dan voor een langdurig donateurschap.

Mijn Eenmalige Giften

Een belangrijk aandachtspunt dit jaar was daarom de vervanging van de acceptgiro's door de nieuwe *Mijn Eenmalige Gift* ontwikkeld door Goede Doelen Nederland. Ook bleven we onze vrienden wijzen op de mogelijkheid over te gaan op automatisch incasso, ons via social media te gaan volgen

of zich desnoods te laten uitschrijven als vriend. Dit alles leidde in 2023 tot een stabilisering van het aantal opschoningen in de database, een lichte groei van het aantal machtigingen en een bescheiden toename van het aantal e-abonnees. Hoopgevende resultaten die ook in de toekomst nauwgezet worden gemonitord.

Bij één van de drie persoonlijke brieven die de vrienden jaarlijks van de directeur ontvangen, stuurden wij een folder mee om aandacht te vestigen op de mogelijkheid om via een testament na te laten aan het Bijbels Museum.

Persoonlijk contact

Minimaal eens per jaar organiseert het Bijbels Museum een ontvangst voor de vrienden. Persoonlijk contact is essentieel voor het behouden van een goede relatie en het koersen op legaten en erfstellingen. Op 24 mei ontvingen we ruim dertig vrienden in Buitenplaats Doornburgh voor een update over het reilen en zeilen van het museum en een speciale rondleiding door *EXODUS*. Het was een bijzonder geanimeerde bijeenkomst.

Voor 2024 zijn, gebaseerd op analyses van het donatiegedrag, belacties in voorbereiding om het persoonlijk contact met de vrienden te vergroten. Doel is de donateurs en hun beweegredenen om ons te steunen beter te leren kennen, en uiteindelijk het donatievermogen te doen groeien en de wervingskosten per relatie te reduceren.

> Tentoonstelling *EXODUS* in Buitenplaats Doornburgh met *Choub (Hout)* van Mehdi Mashayekhi (boven) en *Great God, this is an awful place* van Sybren Renema.

6. ORGANISATIE

Gedragscodes

Het Bijbels Museum handelt in de museale praktijk volgens vier gedragscodes: de Ethische Code voor Musea (ICOM), de Governance Code Cultuur, de Code Diversiteit en Inclusie, en de Fair Practice Code.

Governance Code Cultuur

Het Bijbels Museum hanteert de Governance Code Cultuur en evalueert de toepassing jaarlijks in het jaargesprek tussen raad van toezicht (RvT) en directeur en tijdens de zelf-evaluatie van de RvT. In 2023 werd die zelf-evaluatie uitgevoerd onder leiding van een onafhankelijke externe.

De directeur/bestuurder van het Bijbels Museum is verantwoordelijk voor de algemene en organisatorische leiding en resultaten. Het bestuur gaat op verantwoorde wijze om met de mensen en middelen van de organisatie en rapporteert open en transparant aan de RvT over alle aspecten die van belang zijn voor het goed kunnen volgen van de voortgang van de organisatie en het kunnen inschatten van alle risico's. De RvT houdt toezicht op de strategie, programmering, *governance*, financiën en operatie van het museale bedrijf en voert als werkgever jaargesprekken met de directeur/bestuurder. De RvT waarborgt tevens de deskundigheid, diversiteit en onafhankelijkheid inzake de samenstelling van de raad. Raad en directie

zijn onafhankelijk en rolvast, en zeer alert op het voorkómen van belangenverstrengeling.

Code Diversiteit en Inclusie

Personeel

Het vaste team van het Bijbels Museum bestaat momenteel uit vrouwen van verschillende leeftijden, waarvan één met een bi-culturele achtergrond. Komt een rol vrij, dan zoeken we bewust naar het verruimen van de diversiteit, ook op het gebied van gender. Dat geldt ook voor stagiaires, vrijwilligers en nieuwe toezichthouders. Het Bijbels Museum werkt actief aan het uitbreiden van het relatienetwerk met mensen met een bi-culturele achtergrond, jonge curatoren, theologen en kunstkeners. De RvT is divers in achtergrond en ervaring.

Programmering, partners en publiek

Het Bijbels Museum staat voor een inhoudelijk divers en inclusief programmeringsbeleid. We zoeken actief samenwerking met nieuwe presentatielocaties en andere partners om publiek te bereiken dat de weg naar onze tentoonstellingen normaliter niet weet te vinden. We proberen bij onze tentoonstellingen en programma's kunstenaars en curatoren te betrekken met verschillende leeftijden en (culturele) achtergronden. Diversiteit en inclusie, programmering en publiek gaan hand in hand: betrokkenen bij tentoonstellingen informeren en enthousiasmeren hun eigen netwerk en *fanbase*. Ook de tentoonstellingen en activiteiten die we in 2023

hebben ontwikkeld en geproduceerd, in het bijzonder *EXODUS*, dragen die diversiteit in zich.

Fair Practice Code

Het Bijbels Museum wil op een faire, duurzame en transparante manier zakendoen. Dat betekent onder meer dat we kunstenaars en andere zpp'ers adequaat belonen voor hun werk, dat we afspraken met hen tijdig en deugdelijk formaliseren en dat we op tijd en conform afspraak betalen.

We gebruiken de Staffel Kunstenaars-honoraria als basis van ons gesprek. Daarnaast wegen andere zaken mee, zoals de investering in tijd en geld om het werk voor de tentoonstelling en activiteiten te realiseren, de inzet die we vragen op het gebied van publiciteit en het aantal verwachte bezoekers. We bespreken ook of werk dat voor een tentoonstelling gemaakt wordt, later door de kunstenaar kan worden verkocht. Het Bijbels Museum koopt geen objecten aan.

Ook voor tentoonstellingsontwerpers, grafisch vormgevers en uitvoerders geldt dat we hen adequaat belonen, tijdig deugdelijke afspraken formaliseren en op tijd betalen. De hoogte van het honorarium van de ontwerpers en uitvoerders moet bovendien in juiste verhouding staan tot dat van de kunstenaars.

Duurzaamheid

Op alle mogelijke manieren probeert het Bijbels Museum duurzaam te werken. De meeste tentoonstellingen worden één keer geproduceerd en zijn vervolgens op

verschillende locaties te zien. Door tentoonstellingen zo veel mogelijk op elkaar te laten aansluiten, minimaliseren we transport en opslag. Waar mogelijk worden tentoonstellingsmaterialen hergebruikt, dan wel overgedragen aan partners voor hergebruik.

Museumstatus

Musea bevinden zich momenteel in een dynamisch landschap, waarin grenzen vervagen. Ze presenteren pop-up-tentoonstellingen op satellietlocaties, nationale en internationale coproducties en tentoonstellingen waarin verschillende (theatrale en filmische) media en kunstvormen naast elkaar te zien zijn of in elkaar overvloeien. Niet zelden zijn tentoonstellingen activistisch of *woke*. Bij grote (mondiale) politieke gebeurtenissen, zoals de oorlogen in Oekraïne en Gaza, leggen musea verklaringen af die ze op hun website publiceren. De definitie van wat een museum is of zou moeten zijn, veranderde de afgelopen jaren mee.

In de herfst van 2023 werd de in augustus 2022 vastgestelde nieuwe ICOM-museumdefinitie officieel in het Nederlands vertaald: 'Een museum is een permanente instelling zonder winstoogmerk, in dienst van de samenleving, gericht op het onderzoeken, verzamelen, bewaren, interpreteren en tentoonstellen van materieel en immaterieel erfgoed. Musea zijn openbaar, toegankelijk en inclusief en bevorderen diversiteit en duurzaamheid. Ze werken en communiceren ethisch, professioneel en met participatie van gemeenschappen. Musea bieden een verscheidenheid aan ervaringen met het oog op educatie, genoeg, reflectie en kennisuitwisseling.'

Aan deze definitie lijkt het Bijbels Museum (nog steeds) te voldoen. Op 23 januari 2022 werd het Bijbels Museum geïnspecteerd door een auditor van het Museumregister. Diverse beleidsstukken en visiedocumenten vormden de basis voor het gesprek met de RvT, directeur en medewerkers. Doel van de audit was vast te stellen of het Bijbels Museum na de verhuizing uit het museum pand naar een kantoor, de definitieve transitie naar nomadisch museum en de overdracht van bijna de gehele collectie aan externe partners, nog voldoet aan de museumnorm en zich geregistreerd museum mag blijven noemen. De uitkomst van de audit is eind mei 2024 nog niet aan het Bijbels Museum gecommuniceerd.

Medewerkers

Het Bijbels Museum heeft drie medewerkers in loondienst, telt één vaste vrijwilliger en werkt daarnaast jaarlijks met (minimaal) twee stagiaires. De directeur, de senior medewerker marketing en communicatie en de tentoonstellingsproducent werken alle drie parttime (samen 2,3 fte). De vaste vrijwilliger houdt de donateursadministratie bij en notuleert de vergaderingen van de RvT. Op projectbasis worden extra vrijwilligers aangetrokken voor specifieke taken. De financiële administratie en ICT zijn uitbesteed aan externe dienstverleners. Voor alle overige rollen werkt het Bijbels Museum met een vast team van zzp'ers en toeleveranciers. Voor iedere tentoonstelling werkt het Bijbels Museum samen met een aantal kunstenaars. Van februari t/m mei 2023 maakten twee enthousiaste stagiaires Bachelor Docent Beeldende Kunst en Vormgeving van ArtEZ (Arnhem) deel uit van het team. Zij waren

een dag per week in Amsterdam en een dag in Buitenplaats Doornburgh aan het werk voor *EXODUS*: helpen op- en afbouwen, content maken voor social media en een kwantitatief en kwalitatief publieksonderzoek ontwikkelen en uitvoeren. Een derde stagiair, Bachelor Geschiedenis van Rijksuniversiteit Leiden, was drie dagen per week op ons kantoor in Amsterdam met soortgelijke (en vele andere) taken bezig, ter voorbereiding op haar Master Publieksgeschiedenis. Van september t/m december maakte een vierde stagiair, Master Religious Studies van Universiteit Utrecht, het team compleet. We prezen onszelf gelukkig met zoveel slimme en enthousiaste jonge mensen dit jaar.

Medewerkers namen deel aan verschillende vakinhoudelijke workshops en seminars, onder meer het symposium van de Nederlandse Museumvereniging over Diversiteit en Inclusie (in het Van Abbemuseum in Eindhoven). In oktober was het kernteam aanwezig bij het Museumcongres van de Nederlandse Museumvereniging in Zwolle.

Samenwerkingspartners

We werkten in 2023 nauw samen met presentatiepartners Stadhuis museum Zierikzee, Fotogalerie De Gang in Haarlem, Buitenplaats Doornburgh in Maarssen, OBA Oosterdok in Amsterdam en Sint Joriskerk Amersfoort. Ook bereidden we aanstaande projecten voor met Museum Krona, Museum Klooster Ter Apel, Kunstlinie in Almere, NDSM FUSE in Amsterdam en Stichting Alde Fryske Tsjerken. We knoopten nieuwe relaties aan met potentieel toekomstige (locatie-) partners.

Magdy, een van de *Gezichten van de Amstelhoven* (foto Rosemijn Broekhuizen), het fotofeuilleton van het Bijbels Museum in de kas van ons thuis, de Convershof.

Het Bijbels Museum is partner van het samenwerkingsverband Overleg Amsterdamse Musea (OAM) en Amsterdamse Culturele Instellingen (ACI). Het Bijbels Museum is als geregistreerd museum lid van de Nederlandse Museumvereniging.

In 2023 werkte het Bijbels Museum prettig samen met veel kunstenaars, vaste 3D-ontwerper Theo Tienhooven, OVERHAUS ontwerp en communicatie, Drukkerij Leijten, RIWI, FotolabKiekie, de Schrijverscentrale, ArtEZ Arnhem, Felix & Sofie, De Werkelijkheid en The Turn Club.

Gezichten van de Amstelhoven

Het Bijbels Museum werkt vanuit een kantoor in de Corvershof, onderdeel van de Amstelhoven in Amsterdam, een complex waar zeker twintig verschillende maatschappelijke organisaties kantoor houden. Eigenaar is de Protestantse Diaconie Amsterdam. Geregeld stellen we in de 'Kas', de niet-openbaar toegankelijke met glas overdekte ontmoetingsruimte op de binnenplaats, een collega voor van één van de organisaties die in de Amstelhoven zijn thuis heeft: fotograaf Rosemijn Broekhuizen maakt een portret, onze stagiair schrijft een korte tekst. Centraal in de verhalen van deze *Gezichten van de Amstelhoven* staat het omzien naar elkaar. Met de Barmhartige Samaritaan – het beeldmerk en de inspirator van de Diaconie – als leidend voorbeeld. In 2023 zijn drie portretten onthuld.

Koffie voor het team na een bezoek aan het depot van het Amsterdam Museum.

Stagiaires Sophie, Mirna, Joanne en Pepijn tijdens een bouwpaauze in Buitenplaats Doornburgh.

7. RAAD VAN TOEZICHT

Verslag van de raad van toezicht

Met gepaste trots kijkt de raad van toezicht (RvT) terug op 2023, waarin het Bijbels Museum met vier hedendaagse tentoonstellingen op in totaal vijf locaties in het land zichtbaar was. Hoewel alle tentoonstellingen lof verdienen, springt *EXODUS* er op verschillende manieren uit; met deze tentoonstelling oogst het Bijbels Museum de investeringen van de afgelopen jaren.

De RvT van het Bijbels Museum hanteert een vaste jaarkalender. Daarnaast werkt de RvT met een vaste agenda voor iedere vergadering, met daarop: aandacht voor lopende tentoonstellingen en activiteiten, marketing en communicatie, financiën en fondsenwerving, organisatie en personeelszaken, *governance* en risicomanagement, *partnerships* en nieuwe projecten in ontwikkeling.

Het bestuursverslag en de jaarrekening over 2023 zijn door de accountant onder verantwoordelijkheid van de bestuurder opgesteld en op 13 juni 2024 door de RvT gearresteerd. De RvT verleende daarbij goedkeuring en kwijting aan de directie voor het door haar gevoerde artistieke en zakelijke beleid. De jaarrekening over 2023 is voorzien van een samenstelverklaring van Administratiekantoor Roel Hermans. De begroting voor 2024 is op 13 december 2023 door de raad vastgesteld.

In 2023 kwam de raad vier keer bijeen in een reguliere vergadering met de directeur, waarvan één keer in Maarssen, in combinatie met een rondleiding door de tentoonstelling *EXODUS*. De RvT heeft toegang gehad tot alle informatie die voor de uitoefening van zijn taken noodzakelijk was.

In 2023 publiceerde het museum een door de raad vastgesteld Protocol Vertrouwenskwesties op de website. In 2023 was toezichthouder Mr. Babette Aalberts vertrouwenspersoon van het Bijbels Museum. Alle medewerkers, stagiaires en vrijwilligers van het museum worden gewezen op het protocol en de vertrouwenspersoon. In het verslagjaar zijn bij de vertrouwenspersoon geen meldingen binnengekomen. Per 1 januari droeg Babette Aalberts de rol van vertrouwenspersoon over aan toezichthouder Sanne ten Brink.

Een auditcommissie bestaande uit twee toezichthouders ondersteunt de RvT bij het uitvoeren van de toezichthoudende functie, in het bijzonder op het gebied van financieel toezicht. Deze commissie rapporteert aan de RvT. In 2023 was behalve toezichthouders Gerard Endedijk en Kees Mylanus ook trainee Henry Battjes betrokken bij de auditcommissie. De auditcommissie kwam drie keer met de directeur/bestuurder bijeen: een eerste keer om de conceptjaarrekening te bespreken, een tweede keer om de conceptbegroting 2023 inclusief meerjarenprognose te bespreken – ter voorbereiding op de besluitvorming door de RvT – en een derde keer om het concept ‘Uitgangspunten Financieel beleid’ met de directeur te bespreken (zie ook: 8. *Financiën/Financieel Beleid*).

De voorzitter en een lid van de RvT hebben in september 2023 een jaar-gesprek met de directeur/bestuurder gevoerd, waarin onder meer het functioneren van de directeur en de relatie tussen directeur en RvT werden besproken. De evaluatie van het eigen functioneren van de raad vond plaats voorafgaand aan de septembervergadering onder begeleiding van een externe adviseur van Cultuur+Ondernemen. Beide evaluaties zijn schriftelijk vastgelegd, de afspraken zijn of worden het komende jaar geïmplementeerd.

In januari trad Sanne ten Brink – directeur van Brutus – toe tot de raad. Ten Brink brengt veel kennis over hedendaagse kunst en een netwerk van kunstenaars en culturele partners mee. In januari verwelkomde de raad Henry Battjes, accountant bij KPMG, als trainee toezichthouder. Na een jaar als trainee te hebben meegelopen in de raad en de auditcommissie, werd Battjes in december gevraagd toe te treden tot de RvT, hetgeen in januari 2024 werd geformaliseerd.

In april nam Linda Nooitmeer vroegtijdig afscheid. Haar toezichthouderschap was niet meer te combineren met haar drukke werkzaamheden als voorzitter van het NiNsee in het herdenkingsjaar van de afschaffing van de slavernij. We bedanken Nooitmeer voor haar betrokkenheid en ambassadeurschap in de afgelopen anderhalf jaar. Voorzitter Manuela Kalsky en lid en vertrouwenspersoon Babette Aalberts maakten in 2023 hun tweede

termijn in de RvT vol, en traden per 1 januari 2024 af. Tijdig werd de voorbereiding getroffen voor de benoeming van een nieuwe voorzitter, waarvoor een theoloog werd gezocht en gevonden. Per 1 januari 2024 benoemden we Ida Overdijk als nieuwe voorzitter van de RvT van het Bijbels Museum. Overdijk werkte jarenlang als programmamaker en eindredacteur bij de IKON en later de EO.

De raad bedankt allen die bij de tentoonstellingen en activiteiten zijn betrokken: het team, alle zzp'ers, kunstenaars en vrijwilligers. Speciale dank gaat uit naar de partners die hebben bijgedragen aan het uitvoeren van onze missie; fondsen, presentatiepartners, bruikleengevers en partners van activiteiten. Zonder de vrienden van het museum zijn we nergens. De raad bedankt de vrienden dan ook zeer hartelijk voor hun trouwe steun!

Amsterdam, 14 juni 2024

De RvT van Stichting Bijbels Museum

- Prof. dr. M. (Manuela) Kalsky (voorzitter tot 1 januari 2024)
- Mr. B.P. (Babette) Aalberts
- Drs. S.I.F. (Sanne) ten Brink
- Mr. C.G. (Gerard) Endedijk
- K.A. (Kees) Mylanus
- L.I. (Linda) Nooitmeer (lid tot 1 april 2023)
- N.M. (Natascha) Slagtrand
- Drs. I. (Ida) Overdijk (voorzitter per 1 januari 2024)
- H.H. (Henry) Battjes, RA (in 2023 trainee en toezichthouder vanaf januari 2024)

Samenstelling raad van toezicht en (neven-)functies raad en directie

Prof. dr. M. (Manuela) Kalsky (voorzitter)

Manuela Kalsky is theoloog en bijzonder hoogleraar op de Karen Armstrong Leerstoel voor Religie, Waarden en Maatschappelijke Transformaties aan de Universiteit voor Humanistiek in Utrecht. Zij is oprichter van het interlevensbeschouwelijke dialoogplatform Nieuw Wij (www.nieuwwij.nl) en adviseur van Stichting Nieuw Wij.

Nevenfuncties

Kalsky is bestuurslid van Stichting De Cromhouthuizen en hoofddocent bij Dé Loopbaanopleiding.

Mr. B.P. (Babette) Aalberts

Mr. Babette Aalberts is stichter en partner van advocatenkantoor ABC Legal.

Nevenfuncties

Aalberts is lid van de RvT van de Regionale Publieke Omroep en van Theaterfestival de Parade. Ze is tevens lid van de klachtencommissie Nederlands Instituut voor de Classificatie van Audiovisuele Media, gast-docente Media- en communicatierecht Vrije Universiteit Amsterdam en lid van de raad van advies van The Models Health Pledge.

Dhr. H. (Henry) Battjes

Battjes is registeraccountant/manager audit financial services bij KPMG. Hij leerde het museum in 2023 al goed kennen via een traineeship voor toezichthouders, georganiseerd door Binoq Atana. Hij liep een jaar mee met de RvT van het Bijbels Museum, en volgde per 1 januari 2024 Babette Aalberts op als volwaardig lid.

Mevr. S. (Sanne) ten Brink

Mevr. S. (Sanne) ten Brink is directeur/ bestuurder van kunstinstelling Brutus Space en Brutus Organisatie Stichting in Rotterdam. Brutus is een *artist driven playground*, waar kunstenaars centraal staan. Ten Brink was tot juni 2022 hoofd Art Management bij de ING.

Nevenfuncties

Ten Brink is lid van de RvT van de Ateliers, bestuurslid (secretaris) van Ateliers Support Fund en jurylid van de Sacha Tanja Penning, een kunstprijz die sinds 2005 wordt uitgereikt ter promotie en stimulering van hedendaagse figuratieve kunst in Nederland.

Mr. Gerard (G.C.) Endedijk

Mr. Gerard Endedijk heeft een brede civiel-rechtelijke advocatenpraktijk, met nadruk op geschilbeslechting. Hij wordt geregeld door de Ondernemingskamer van het gerechtshof Amsterdam als onderzoeker benoemd. Endedijk is tevens advocaat-lid van het Hof van Discipline.

Nevenfuncties

Endedijk is lid van de Adviescommissie Buitenland van de Nederlandse Orde van Advocaten. Hij is bovendien toezichthouder bij de Protestantse Theologische Universiteit in Amsterdam/Groningen, lid van het Generale College van Opzicht van de PKN en bestuurslid van de Stichting Drugs-pastoraat Amsterdam. Daarnaast doceert hij voor de Beroepsopleiding Advocatuur.

K.A. (Kees) Mylanus

Kees Mylanus is algemeen directeur van KEIM Nederland BV, fabrikant van duurzame mineraalverven. Daarnaast is hij betrokken bij een aantal startups. Zijn rol in de RvT van het Bijbels Museum is generalist en ondernemingsgerichte thema's.

Nevenfuncties

Mylanus is bestuurslid van de Vereniging van Verf en Drukinkt Fabrikanten en van Mortel producenten.

L.I. (Linda) Nooitmeer

Linda Nooitmeer is interimmanager Finance en adviseert bedrijven in de profit en non-profit sector.

Nevenfuncties

Nooitmeer is voorzitter van het bestuur van NiNsee, het Nationaal Instituut Nederlands Slavernijverleden en Erfenis. Daarnaast is ze secretaris van het D66 bestuur in IJsselstein.

N. (Natascha) Slagtand

Natascha Slagtand is artistiek en algemeen directeur van Stichting House of Knowledge in Rotterdam, dat aanstormende muzikale toptalenten via een peer to peer-aanpak begeleidt naar een professionele carrière. Slagtand is tevens zangeres en muziek-producer.

Nevenfuncties

Slagtand is voorzitter van Stichting SABI, toezichthouder bij KCR Rotterdam, adviseur van het Fonds Cultuurparticipatie en adviseur van het Cultuurfonds Zuid-Holland.

C. F. (Carolien) Croon

Carolien Croon is sinds september 2016 directeur en sinds december 2019 directeur/ bestuurder van het Bijbels Museum.

Nevenfuncties

Croon was tot en met maart 2023 lid van de RvT van Muziekgebouw aan het IJ en is bestuurslid van Stichting De Cromhouthuizen.

Rooster van aftreden	KvK inschrijving	einde termijn 1	herbenoemd	einde termijn 2
Babette Aalberts	01-01-2018	31-12-2020	01-01-2021	31-12-2023
Henry Battjes	23-01-2024	22-01-2027		22-01-2030
Manuela Kalsky	01-01-2018	31-12-2020	01-01-2021	31-12-2023
Gerard Endedijk	24-07-2019	23-07-2022	24-07-2022	23-07-2025
Kees Mylanus	23-12-2019	22-12-2022	23-12-2022	22-12-2025
Linda Nooitmeer*	16-06-2021	01-04-2024		
Ida Overdijk	01-01-2024	31-12-2026		31-12-2029
Natascha Slagtand	01-02-2022	31-01-2025		31-01-2028

* Wegens drukke werkzaamheden voor het NiNsee heeft Linda Nooitmeer het toezichthouderschap op eigen verzoek op 1 april 2023 beëindigd.

8. FINANCIËN

Exploitatie en financieringsmix

De exploitatie van het Bijbels Museum bestaat uit vaste en variabele kosten.

Vaste kosten

De vaste kosten worden gedekt door giften en legaten van vrienden van het museum, alsmede door een jaarlijkse statutair vastgelegde bijdrage van Stichting De Cromhouthuizen, de voormalige eigenaar van de twee Cromhouthuizen te Amsterdam. De afgelopen jaren is daarnaast aan het eigen vermogen onttrokken om de kernexploitatie (zijnde alle vaste kosten) te dekken.

Variabele kosten

De variabele kosten worden gemaakt voor de (reizende) tentoonstellingen en daaraan gelieerde activiteiten. Het Bijbels Museum wil een divers palet aan presentatiepartners door het hele land bedienen. Het museum experimenteert met de verkoop van tentoonstellingen aan, en met partage-afspraken met, locaties. De opbrengsten daarvan zijn niet kostendekkend. Het resterende benodigde budget wordt extern gefinancierd via publieke en private fondsen. Kostendekkend kunnen tentoonstellingen en andere projecten uitsluitend zijn door middel van fondsbijdragen.

Fondsenwerving

Voor ieder nieuw project werven we fondsen bij publieke en private cultuurfondsen en bij religieuze fondsen. We zoeken per project op basis van de inhoud naar passende partners. Hoewel ieder fonds iedere aanvraag op zijn merites beoordeelt, heeft het Bijbels Museum in de praktijk een aantal min of meer 'vaste financiers' die het merendeel van onze projecten steunt. Daarnaast is er een kleiner aantal fondsen dat per project kan variëren.

De organisatie is actief op zoek naar (nieuwe) fondsen en financiële partners die zich voor een langere periode aan het Bijbels Museum willen verbinden. In 2021 sloten we met het Doopsgezind Predikfonds Haarlem een overeenkomst voor de periode 2021-2023. We ontvingen drie keer een vrij te besteden bijdrage die tot op heden aan de dekking van variabele tentoonstellingskosten is besteed. In 2023 werd deze samenwerking met twee jaar verlengd, tot en met 2025.

Met een gericht vriendenbeleid wil het museum tenslotte het donatievolume van het (al jaren teruglopende aantal) vrienden stabiliseren en vrienden enthousiasmeren voor het vastleggen van een nalatenschap aan het museum, om zo deze fundamentele bron van vrienden-inkomsten voor de komende jaren te borgen.

< Bezoekers van *EXODUS. Hedendaagse kunst, urgente verhalen* bij *At the European border* van Celine van den Boorn (boven) en in de kloostertuin van Buitenplaats Doornburgh (onder).

Schenkingen en nalatenschappen

Jaarlijks rekenen we op €150.000 aan inkomsten van de donateurs, die wordt ingezet ter dekking van een deel van de kernexploitatie (derhalve de vaste kosten). De basis hiervoor wordt gelegd door vrije giften van de vrienden en aangevuld met nalatenschappen. Indien in een jaar de totale bijdrage aan vrije giften en nalatenschappen lager is dan € 150.000, wordt het bedrag aangevuld uit het egalisatiefonds Bestemmingsreserve fluctuaties opbrengsten vrienden. In jaren waarin het bedrag van €150.000 wordt overschreden, wordt de overschrijding toegevoegd aan deze bestemmingsreserve. Omdat het bedrag aan giften en legaten pas op 1 januari van het volgende boekjaar bekend is, en bijdragen jaarlijks aanzienlijk variëren, is dit egalisatiefonds van groot belang. Zo was het totaalbedrag aan vrije giften van vrienden in 2023 € 102.500. Dat kon worden aangevuld met in eerdere jaren ontvangen bijdragen uit nalatenschappen.

Financieel beleid

In 2023 zijn de 'Uitgangspunten Financieel beleid' vastgesteld voor de periode 2023 - 2027. Dat was nodig omdat de begrotingen van de kernexploitatie (vaste kosten) in de jaren (2019-2022) een tekort lieten zien van circa 50-60K per jaar. Dit tekort kon steeds worden gedekt door onttrekking aan de reserves. Dat was mogelijk omdat er ook nalatenschappen werden ontvangen, waarmee de reserves konden worden aangevuld. Het is echter geen duurzaam beleid, omdat vooraf nooit kan worden geprognosticeerd hoeveel legaten en erfstellingen er worden ontvangen. Daarbij zal het begrotingstekort de komende jaren alleen maar groeien als

gevolg van autonome kostenstijgingen.

Financieel beleid is bovendien nodig omdat het aantal donateurs jaarlijks sterk afneemt, en daarmee het donatievolume van de donateurs onder druk staat.

In het Financieel beleid is vastgesteld hoeveel er in de Bestemmingsreserve fluctuaties opbrengsten vrienden minimaal nodig is om de komende jaren de bijdrage van de donateurs aan te kunnen vullen tot 150K per jaar, hoe wordt omgegaan met de inzet van de vrije reserves en hoeveel vrije reserves de komende jaren minimaal nodig zijn als buffer voor de kernexploitatie. Een meerjarenbegroting laat zien dat er – indien er geen nieuwe nalatenschappen binnenkomen – de komende jaren fors moet worden ingeteerd op het eigen vermogen én dat tevens meer financiering van externe fondsen en andere partners moet worden geworven. Omdat het Bijbels Museum geen structurele subsidie ontvangt en het aantal donateurs jaarlijks snel afneemt, is het van belang dat hierop tijdig wordt geanticipeerd. Vanaf 2023 wordt daarom forser ingezet op fondsenwerving, met als doelstelling de komende jaren een oplopend extra bedrag van 25-50K te werven.

Nieuwe bankrelatie

In 2023 is ervoor gekozen een derde bankrelatie aan te gaan, uitdrukkelijk met een duurzame bank: Triodos. Duurzaam bankieren past bij de werkwijze van het Bijbels Museum. Daarbij: consumenten, en daarmee ook de vrienden van het Bijbels Museum, worden terecht steeds kritischer als het om het beleggingsbeleid van banken gaat.

Financiële resultaten 2023

Het Bijbels Museum sluit het jaar in financiële zin af met een iets groter negatief resultaat dan was geprognosticeerd. Belangrijkste oorzaak is dat er in 2023 geen nalatenschap is ontvangen, en dat de giften van de donateurs – die met 102,5K iets onder het niveau van 2022 (bijna 105K) zakten – daarom moesten worden aangevuld met ruim 47K uit de Bestemmingsreserves fluctuaties opbrengsten vrienden. Aan die bestemmingsreserve kan – zo lijkt het medio 2024 – volgend jaar weer aanzienlijk worden gedoteerd, omdat er in de eerste vier maanden van 2024 al circa 230K aan nalatenschappen is ontvangen, naast de reguliere schenkingen van donateurs.

Als de onttrekking uit de Bestemmingsreserve fluctuaties opbrengsten vrienden buiten beschouwing wordt gelaten, heeft het Bijbels Museum juist minder reserves hoeven inzetten dan in de begroting was voorzien om de kernexploitatie (alle kosten minus projectkosten) te kunnen borgen. Dat is vooral te danken aan prudent financieel beleid – zowel voor de kernexploitatie als voor de projecten – en aan de fondsen, die begin 2023 het volledige aangevraagde nog benodigde bedrag voor het project *EXODUS* toekenden.

In 2023 is het goed gelukt om, onder meer met partagedeals, exploitatie-inkomsten te verwerven. De verkoopopbrengsten die het Bijbels Museum in 2023 genereerde, zijn terug-geïnvesteerd in de projecten waarop ze betrekking hadden.

Risicomanagement

Eind 2023 is gestart met het aanvragen van meer fondsbijdragen dan in voorgaande jaren. Fondsaanvragen kosten veel tijd voor het kleine bureau van het Bijbels Museum. Voor de twee projecten voor 2024 en 2025 werd de eerste aanvraag in oktober 2023 en de laatste aanvraag begin mei 2024 gedaan. In 2024 zullen we het resultaat van onze inspanningen kunnen beoordelen. Na de laatste verkiezingen werd in ieder geval duidelijk dat cultuurfondsen veel meer en hogere aanvragen ontvangen dan voorheen. Culturele instellingen die in het verleden geen of slechts in mindere mate een beroep hoefden te doen op fondsen, zijn dat – met mogelijke bezuinigingen op cultuur in het vooruitzicht – de afgelopen maanden zeer fors gaan doen. Het zijn grote instellingen, met veel expertise op het gebied van curatorschap, marketing en fondsenwerving en vaak met een groot publieksbereik. Onze concurrentie op de fondsenmarkt lijkt dus aanzienlijk te zijn gegroeid, terwijl het donatievermogen van de fondsen de komende jaren in het gunstigste geval gelijk blijft. We blijven ons best doen om met de kwaliteit van onze projectplannen boven het maaiveld uit te steken, en zo onze externe financiering te blijven borgen. We doen dat door meer dan gemiddeld tijd en aandacht te nemen voor de ontwikkeling van nieuwe plannen en partnerschappen. De kost gaat immers voor de baat uit.

De afgelopen jaren hebben we te maken gehad met forse kostenstijgingen, met name op het gebied van personele kosten, kunstenaarshonoraria, kosten van dienstverleners, transport, energie en materialen. Maar door de inflatie heeft heel Nederland te maken met forse kostenstijgingen, en dat maakt dat ook onze vrienden minder te besteden hebben. Als onderdeel van het risicomanagement hebben we dan ook de Uitgangspunten Financieel Beleid ontwikkeld (zie paragraaf Financieel Beleid), en hebben we twee jaar geleden de Egalisatiereserve Bestemmingsreserve fluctuaties opbrengsten vrienden gecreëerd.

De middelen die wij van onze (overleden) vrienden hebben ontvangen om onze missie mee uit te voeren, hebben we gespreid over verschillende bankrekeningen. Op deze (spaar)rekeningen blijft de rente laag in verhouding tot de gestegen rentes die consumenten en bedrijven betalen op leningen.

Een risico voor het Bijbels Museum is schade aan onze tentoonstellingen met bruiklenen. Voor het eerst in zeven jaar was daar in 2023 sprake van, zelfs twee keer. In het eerste geval betrof het een moedwillige vernieling, waarvan aangifte is gedaan bij de politie. Het OM bereidt een strafzaak voor. Voor het Bijbels Museum was er geen sprake van financiële schade, wel voor de kunstenaar en bruikleennemer Buitenplaats Doornburgh. De tweede keer was er sprake van slecht huisvaderschap van de bruikleennemer. Dat betrof de negende presentatie van *Zie mij. De Bijbel in foto's*. De bruikleennemer had de fototentoonstelling na de opbouw eigenhandig en zonder onze toestemming – die wel contractueel vereist is – verplaatst. De tentoonstelling raakte daarbij fors beschadigd en een aantal grote foto's moest opnieuw geproduceerd worden. Daarnaast had de schade extra werk voor de ontwerper tot gevolg. Alles bij elkaar genomen was het een aanzienlijke kostenpost die veel extra werk opleverde voor de tentoonstellingsproducent van het Bijbels Museum en voor het grootste deel (maar helaas niet volledig) gedekt werd door de kunstverzekering van de kerk.

Kunstwerk *Mama Aisa tyari a boskupu kon (Mama Aisa brengt de boodschap)* van Jaasir Linger in de tentoonstelling *EXODUS* in Buitenplaats Doornburgh.

EXODUS

hedendaagse kunst, urgente verhalen

24.03 t/m 24.09.2023

Buitenplaats Doornburgh, Maarssen

www.exodus.nu

 **BIJBELS
MUSEUM**

Doornburgh
buitenplaats voor kunst en wetenschap

Eva Spijrenburg

Met dank aan alle partners en Mondriaan Fonds, Vermeulen Brauckman Stichting, Fonds 21, Doopsgezind Predikfonds, Prins Bernhard Cultuurfonds, Wessel Zwartsenberg Fonds, Zabawas, Rita en Rudolf Boon-Schillingfonds, Cultuurfonds Stichtse Vecht, K.F. Hein Fonds, Fentener van Vlissingen Fonds en MeyerBergman Erfgoed Groep

DANK

Het Bijbels Museum is voor zijn exploitatie en voortbestaan voor een groot deel afhankelijk van vrije en periodieke schenkingen van vrienden. Onze producties, tentoonstellingen en activiteiten zijn mogelijk dankzij de zeer gewaardeerde kunstenaars en bruikleengevers, en dankzij financiering van private en publieke fondsen. We danken iedereen die ons werk mogelijk maakt van harte.

Voor onze programmering gaat speciale dank uit naar de volgende personen en instellingen:

**Kees de Kort | Ikonen.
Christelijke feestdagen in
beeld**

Familie De Kort
Ikonenmuseum Kampen
SD Worx
Nederlands
Bijbelgenootschap
Vermeulen Brauckman
Stichting
Prins Bernhard Cultuurfonds
Wessel Zwartsenberg Fonds
Stadhuis museum Zierikzee

**EXODUS. Hedendaagse
kunst, urgente verhalen**

Alle deelnemende
kunstenaars
Mondriaan Fonds
Vermeulen Brauckman
Stichting
Fonds 21
Doopsgezind Predikfonds
Prins Bernhard Cultuurfonds
Wessel Zwartsenberg Fonds
Zabawas
Rita en Rudolf Boon-
Schillingfonds
Cultuurfonds Stichtse Vecht
K.F. Hein Fonds
Fentener van Vlissingen
Fonds
MeyerBergman Erfgoed
Groep

**Eva, Sara en Hanna.
Vrouwen van de wereld**

Caroline Waltman
Prins Bernhard Cultuurfonds
Noord-Holland
Iona Stichting
Mondriaan Fonds
De Vrijzinnige Fondsen
Stichting De Zaaier

BIJLAGE

OVERZICHT TENTOONSTELLINGEN EN ACTIVITEITEN

Tentoonstelling | Bijbehorende activiteiten

Kees de Kort | Ikonen. Christelijke feestdagen in beeld

Stadhuismuseum Zierikzee, 22-12-2022 t/m 29-05-2023

Eva, Sara en Hanna. Vrouwen van de wereld

Fotogalerie De Gang in Haarlem, 14-1 t/m 2-4 2023

13-1-2023 Opening met speech van Merel Bem, presentatie van essaywedstrijd *Wie was Eva?* met als winnaar Wouter Rozeman, en muziek van jonge musici

8-3-2023 Lezing Minne van Woersem *Het vrouwelijke in de man*

7-2-2023 *Tafel van Veel*, een diner met verdieping over de tentoonstelling

OBA Oosterdok Amsterdam, 1-9-2023 t/m 10-3-2024

1-9-2023 Opening met gastoptreden dichter Iduna Paalman en interview met Karen Sawrey

28-9-2023 Lezing *Het mannelijke in de vrouw* door Mireille Steenkamer en Bouchra Arbaoui

27-10-2023 Filosofische en literaire bijeenkomst door Filosofisch Café Felix & Sofie

EXODUS. Hedendaagse kunst, urgente verhalen

Buitenplaats Doornburgh in Maarssen, 24-3 t/m 24-9-2023

23-3-2024 Opening door Mardjan Seighali, met optreden van Bernardo Beirão en speeches van Raul Balai en Maya Meijer-Bergmans

Artist Talks:

22-4-2023 Rikko Voorberg in gesprek met Himmelsbach en Alydia Wever

27-5-2023 Raul Balai praat met Jaasir Linger en Joyce Overheul

24-6-2023 Janneke Stegeman in gesprek met Antonio Jose Guzman en Monika Dahlberg

23-7-2023 Lieneke Hulshof praat met Eva Spierenburg en Cecilia Rebergen

9-7-2023 Lezing van Sam Drukker i.s.m. Muze (AVROTROS)

Tentoonstelling | Bijbehorende activiteiten

Rondleidingen door EXODUS,

waarbij elke keer één kunstenaar aansluit en meer vertelt over zijn/haar werk:

6-5-2023 Celine van den Boorn

3-6-2023 Roosje Verschoor

1-7-2023 Marcha van den Hurk en een maker van de Pauluskerk

5-8-2023 Loes Groothuis

2-9-2023 Szu-Han Lin

40 mee-maakdagen *Asjera's terugkeer* met Marieke Ploeg op haar atelier en op Buitenplaats Doornburgh

Diverse ontvangsten voor stakeholders door Carolien Croon

Gastles aan eindexamenleerlingen van de Vrije School in Zeist door voormalig stagiair Joanne Meijer

24-5-2023 Ontvangst met rondleiding voor vrienden van het Bijbels Museum

13-9-2023 *Art Meat*, een netwerkbijeenkomst georganiseerd door Art Utrecht

Zie mij. De Bijbel in foto's

Sint Joriskerk Amersfoort, 12-9 t/m 28-10 2023

12-9-2023 Opening met speech door wethouder Rutger Dijksterhuis

II. VERKORTE JAARREKENING

1.1 BALANS PER 31 DECEMBER 2023

(na resultaatbestemming)

bedragen in euro

	31 december 2023	31 december 2022
ACTIVA		
Vaste activa		
<i>Materiële vaste activa</i>		
Inventaris	1.506	1.969
	1.506	1.969
<i>Financiële vaste activa</i>		
Waarborgsommen	2.037	2.037
	2.037	2.037
Vlottende activa		
<i>Vorderingen</i>		
Handelsdebiteuren	2.783	–
Belastingen en premies sociale verzekeringen	3.465	4.125
Overlopende activa	54.049	80.606
	60.297	84.731
<i>Liquide middelen</i>	362.601	505.356
Totaal activazijde	426.441	594.093

bedragen in euro

	31 december 2023	31 december 2022
PASSIVA		
<i>Vrij besteedbaar vermogen</i>		
Bestemmingsreserves	103.689	186.430
Algemene reserves	293.393	307.858
	397.082	494.288
Kortlopende schulden		
Handelscrediteuren	11.633	7.222
Belastingen en premies sociale verzekeringen	–	4.500
Overlopende passiva	17.726	88.083
	29.359	99.805
Totaal passivazijde	426.441	594.093

Samenstellingsverklaring afgegeven d.d. 14 juni 2024

1.2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2023

bedragen in euro

	2023	Begroting 2023	2022
Baten			
Verkoop opbrengsten	49.108	30.000	5.014
Fondsbijdragen	231.011	257.668	149.145
Donateursbijdragen/legaten	102.564	150.000	235.336
Som der baten	382.683	437.668	389.495
Lasten			
Tentoonstellingen en activiteiten	194.941	232.800	61.871
Lasten fondsenwerving	20.192	31.500	33.331
Activiteitenlasten	215.133	264.300	95.202
Bruto exploitatieresultaat	167.550	173.368	294.293
Lonen en salarissen	146.349	170.000	135.087
Sociale lasten	24.551	-	21.297
Pensioenlasten	24.371	17.000	20.525
Afschrijvingen materiële vaste activa	463	-	345
Overige personeelkosten	9.203	12.180	10.201
Huisvestingskosten	27.217	28.600	24.279
Verkoopkosten	7.733	8.500	7.522
Kantoorkosten	7.315	6.650	7.328
Algemene kosten	16.029	18.715	15.039
Beheerslasten	263.231	261.645	241.623
Exploitatieresultaat	-95.681	-88.277	52.670
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	884	-	-
Rentelasten en soortgelijke kosten	-2.409	-3.600	-2.773
Som der financiële baten en lasten	-1.525	-3.600	-2.773
Resultaat	-97.206	-91.877	49.897
Resultaat	-97.206	-91.877	49.897
Bestemming resultaat:			
Rita en Rudolf Boon-Schilling Fonds	-35.305	-35.000	-35.373
Bestemmingsreserve fluctuaties vriendenopbrengsten	-47.436	-	85.270
Bijdrage uit 'Transitie' i.v.m. donateursbeleid	-	-15.000	-
Algemene reserve	-14.465	-41.877	-
	-97.206	-91.877	49.897

1.3 TOELICHTING OP DE JAARREKENING

ALGEMENE TOELICHTING

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving, mede op basis van de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven'.

Activiteiten

De doelstelling van Stichting Bijbels Museum, statutair gevestigd te Amsterdam, bestaan voornamelijk uit:

- De Stichting heeft ten doel om door middel van kunstzinnige en culturele uitingen documentatie over de geschiedenis, achtergrond, inhoud en invloed van de Bijbel te verschaffen, en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord, mits in het algemeen belang.
- De Stichting kent geen institutionele en/of financiële bindingen met kerken, kerkelijke organisaties, godsdienstige groeperingen en/of levensbeschouwelijke organisaties, die bepalend zijn voor het bestuur en/of beleid van de Stichting.
- De Stichting tracht haar doel onder meer te bereiken door productie van tentoonstellingen, programma's en activiteiten van kunstzinnige en culturele aard en die aan het publiek te presenteren.
- De Stichting heeft geen winstoogmerk.
- De Stichting zal de Governance Code Cultuur toepassen.

De feitelijke activiteiten worden uitgevoerd aan de Nieuwe Herengracht 18 te Amsterdam.

Vestigingsadres, rechtsvorm en inschrijffnummer handelsregister

Stichting Bijbels Museum, statutair gevestigd te Amsterdam is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder dossiernummer 41199211.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van Stichting Bijbels Museum zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

ALGEMENE GRONDSLAGEN

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving, mede op basis van de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven'. Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de nominale waarde tenzij anders vermeld. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Bijzondere posten

Bijzondere posten zijn baten of lasten die voortvloeien uit gebeurtenissen of transacties die behoren tot het resultaat uit de normale, niet-incidentele bedrijfsactiviteiten, maar die omwille van de vergelijkbaarheid apart toegelicht worden op grond van de aard, omvang of het incidentele karakter van de post.

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten, zoals vorderingen en schulden, als financiële derivaten verstaan. Voor de grondslagen van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Voor de vaststelling of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar de desbetreffende toelichting.

Overige materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen.

Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

Voor verplichtingen tot herstel na afloop van het gebruik van het actief (ontmantelingskosten) wordt een voorziening getroffen voor het verwachte bedrag op het moment van activering. Dit bedrag wordt verwerkt als onderdeel van de boekwaarde van het actief waartegenover voor het gehele bedrag een voorziening wordt gevormd.

Indien grond gekocht is met opstellen, met de intentie de opstellen te slopen of teniet te laten gaan en vervolgens op de grond nieuwbouw te realiseren, dan maken de eventuele boekwaarde van de opstellen en de gemaakte sloopkosten deel uit van de verkrijgingsprijs van de grond.

Voor de toekomstige kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen is een voorziening voor groot onderhoud gevormd. De toevoeging aan de voorziening wordt bepaald op basis van het geschatte bedrag van het onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden van groot onderhoud verloopt.

Financiële vaste activa

Overige vorderingen

De onder financiële vaste activa opgenomen overige vorderingen omvatten verstrekte leningen en overige vorderingen, alsmede gekochte leningen die tot het einde van de looptijd zullen worden aangehouden. Deze vorderingen worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie, inclusief de transactiekosten indien materieel. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

Reserves en fondsen*Vrij besteedbaar vermogen*

Het vrij besteedbaar vermogen is dat gedeelte van het eigen vermogen waarover de daartoe bevoegde organen zonder belemmering door wettelijke of statutaire bepalingen kunnen beschikken voor het doel waarvoor de stichting is opgericht.

Algemene reserve

Het deel van het eigen vermogen dat als exploitatiereserve wordt aangemerkt is vrij besteedbaar. De exploitatie-reserve wordt gevormd uit overschotten en tekorten uit hoofde van baten en lasten zonder bijzondere bestemming.

Een deel van het eigen vermogen is als bestemmingsfonds afgezonderd en is daarmee niet vrij besteedbaar.

Bestemmingsfonds Rita en Rudolf Boon-Schilling Fonds

Het Rita en Rudolf Boon-Schilling Fonds mag worden aangesproken als de daaraan te besteden uitgaven overeenstemmen met de door dit fonds gestelde doelen.

Bestemmingsreserve fluctuatie opbrengsten vrienden

Opbrengsten van vrienden (donaties en legaten) welke de begrote opbrengsten overstijgen worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve fluctuatie opbrengsten vrienden en aangesproken wanneer er minder dan € 150.000,- van vrienden aan opbrengsten wordt ontvangen. Dit laatste zal gebeuren in ieder jaar waarin geen legaten/erfenissen worden ontvangen. Deze legaten en erfenissen zijn vooraf niet te prognosticeren.

Bestemmingsreserve Toekomstige projecten

Tot het formeren van deze reserve is besloten gedurende de periode van lock downs. Reguliere tentoonstellingen konden geen doorgang vinden, voor alternatieve tentoonstellingen of projecten (bijvoorbeeld online of in de publieke buitenruimte) waren geen middelen begroot. De bestemming van dit fonds is breder getrokken dan ad hoc projecten vanwege beperkend overheidsbeleid, ook investeringen in ontwikkeling van nieuwe projecten, waarvan nog niet zeker is of ze doorgaan en waar nog geen externe financiering tegenover staat, kunnen uit dit fonds worden gedaan. Indien projecten doorgaan en er externe financiering voor wordt gevonden, kan het fonds weer worden aangevuld.

GRONDSLAGEN VOOR BEPALING VAN HET RESULTAAT**Algemeen**

Verantwoording van baten en lasten vindt in beginsel plaats op het tijdstip waarop zij betrekking hebben. Het exploitatiesaldo wordt bepaald als verschil tussen de baten toe te rekenen aan de desbetreffende periode en lasten op grond van historische kosten, tenzij anders vermeld. Verliezen worden verantwoord zodra zij voorzienbaar zijn.

Baten

De inkomsten uit exploitatie betreffen verkoop van tentoonstellingen, entree voor activiteiten, alsmede overige inkomsten waaronder projectsubsidies onder aftrek van over de inkomsten geheven belastingen. Daarnaast worden (jaarlijks wisselende) bijdragen van donateurs ontvangen, alsook een jaarlijkse bijdrage van Stichting De Cromhouthuizen.

Opbrengsten van fondsen en partners voor meerjarige projecten worden verantwoord in het projectresultaat voor zover daar in het verslagjaar projectkosten tegenover staan. In het boekjaar waarin een project wordt afgerond, valt het positieve of negatieve resultaat vrij.

Lasten

De lasten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben ongeacht of zij tot uitgaven in dat verslagjaar hebben geleid.

Personeelsbeloningen

Periodiek betaalbare beloningen

De aan het personeel verschuldigde beloningen worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst- en verliesrekening.

Pensioenen

Op de Nederlandse pensioenregelingen zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en betaalt de onderneming verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

Immateriële vaste activa inclusief goodwill en materiële vaste activa worden vanaf het moment dat het actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik afgeschreven over de geschatte economische levensduur / verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief.

Bijzondere posten

Bijzondere posten zijn baten of lasten die voortvloeien uit gebeurtenissen of transacties die behoren tot de normale, niet-incidentele bedrijfsuitoefening, maar die omwille van de analyse en vergelijkbaarheid apart toegelicht worden op grond van de aard, omvang of het incidentele karakter van de post.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

COLOFON

tekst Bijbels Museum

fotografie Stephen Amirtharaj, Rosemijn Broekhuizen,
Petra Katanic, Lize Kraan, Marjolein Marreveld, Mais Shourbaji.

vormgeving OVERHAUS, communicatie en ontwerp

Kantoor Bijbels Museum
Nieuwe Herengracht 18
1018 DP Amsterdam

info@bijbelmuseum.nl
www.bijbelmuseum.nl

© Bijbels Museum 2024

